

דבר נשיא הטכניון

משפחת השכול

נאום לטקס יום הזיכרון בטכניון – 24.4.2012

מחר, בצאת יום הזכרון ידליק משׂואה חבר סגל שלנו, פרופסור מנחם רבהון, בטקס החגיגי בהר הרצל בירושלים.

וכך אמרו חברי הוועדה שבחרו ב-13 מדליקי המשואות השנה:

מדובר ברשימה לתפארת אשר נבחרה לאחר תהליך מורכב. כל אחד ממדליקי ומדליקות המשואות שנבחרו מייצג יוזמה ועשייה הקשורים בנושא המרכזי: המאבק למים במדינת ישראל. ההתמודדות עם המציאות בישראל כמדינה הצמאה למים שהם מקור החיים - מהווה סמל לתקומת עמנו בארצנו, ומסמלת את היכולות שלנו להצליח אל מול האתגרים העומדים בפנינו וזאת ע"י נחישות, יוזמה, יצירתיות ואמונה בצדקת הדרך. פרופסור רבהון הוא איש אקדמיה ומדען, בעל שם בארץ ובעולם בתחום שיפור איכותם של מי קולחין, מי שפכים ושיטות סינון".

מנחם חברנו הקדיש את חייו למשק המים הישראלי ולהקמת דורות של מהנדסי מים. בהתקרבו לגבורות היכה בו הגורל: דניאל שירן, נכדו הבכור, האהוב, נפל במלחמת לבנון השנייה, ב-4 באוגוסט בקרב בכפר מרכבה, עם עוד שניים מחבריו לגדוד 13 של גולני. מנחם הצטרף ל"משפחת השכול".

כשאנחנו מדברים על ה"משפחה" הזו, אנו חושבים על ההורים, האלמנות, היתומים, האחיות והאחים. משום מה אנו נוטים לשכוח את הסבתא והסב.

כך אמר מנחם לאחר נפילת דניאל: "עברתי הרבה בחיי: הבריחה מהנאצים, העלייה ארצה, אובדן אם ואחות בגיל צעיר, אבל אף אירוע שחוויתי לא משתווה לנפילה של דניאל. שום דבר, גם לא הגרוע ביותר איננו דומה לכאב ולסבל שעברתי אחרי שאיבדתי את הנכד שלי. אמי נפטרה בגיל צעיר ובקושי הספיקה לראות את אחד מנכדיה גדל ולכן פחדתי שגם אני לא אספיק. אדם מחכה שיהיו לו נכדים, זה חלום. דניאל נולד והכל השתנה אצלנו ובבת אחת הרגשנו שהנה - השגנו משהו, הגענו למשהו בחיים".

לפני כחודש הצטרפתי עם לינה רעייתי למשלחת סטודנטים שיצאה למחנות המוות בפולין. הצטרפנו אליהם בשלושת הימים האחרונים למסע שהסתיימו באושוויץ-בירקנאו. זאת היתה חוויה מטלטלת. כשעמדנו שם כולנו, ליד חורבות המישרפות, מניפים דגלי ישראל, מחובקים, הבטתי בסטודנטים וחשבתי על 2 מיליון הילדים אשר נרצחו בשואה, שאת קברות האחים של מאות מהם פקדנו.

חשבתי על פרופסור אברהם הרשקו שניצל עם משפחתו מהתופת, ועל משפחתו של פרופסור אהרון צ'חנובר שיצאה מפולין ועלתה לארץ זמן קצר לפני פרוץ המלחמה ובכך ניצלה גם היא, והרהרתי: כמה מהילדים הללו יכלו להיות מדענים מבריקים כמו הרשקו וצ'חנובר? כמה חתני פרס נובל טמונים בקברות האחים הללו?

ומאוחר יותר כאשר עמדתי על הרציף הידוע לשימצה במחנה המוות, עליו בניד של אצבע, מי לימין ומי לשמאל, נחרצו גורלות לחיים או למוות, ופסעתי בין הצריפים בעקבותיו של ניצול המחנה "יעקב", אותם הוא כה היטיב להכיר כילד, צפו ועלו בי מחשבות שקשרו כמעט מבלי משים בין המקום הארור בו בקרנו לבין רשימת השמות שעל הקיר שמאחורי.

העם היהודי, כמו "עוף החול" האגדי שנשרף ונולד מחדש, השכיל לכוון בזמן שיא מדינה לתפארת עם הישגים בכלכלה, במדע ובתרבות, שמעוררים קינאתם של רבים ברחבי העולם. אלא שהצעידה לאורך פסי רכבת המוות באושוויץ-בירקנאו מחדדת את ההכרה שקיומו במדינת ישראל איננו יכול להילקח כדבר מובן

מאליו, ואבוי לנו אם ניתן לאחרים לשלוט בגורלנו. שם על פסי הרכבת המילים "אין לנו ארץ אחרת" מקבלות משמעות מיוחדת.

לכך יש מחיר. מחיר כבד. ואת המחיר הזה משלמים אנשים צעירים אשר רק החלו את דרכם בחיים, ואיתם הורים וילדים, אלמנות צעירות, אחיות ואחים סבתות וסבים.

פרופסור רבהון ייסד פרס שנתי לחוקר מצטיין בטכניון בתחום הביו-רפואה, על שם נכדו האהוב שהתעניין מאוד בתחום זה. פרופסור רבהון ממשיך בהנחיית מאסטרנטים ודוקטורנטים בטכניון ובייעוץ למפעלי המים בישראל.

אביו של דניאל ז"ל, ד"ר אבינועם שירן, חבר סגל הפקולטה לרפואה שלנו, ופרופסור רבהון, יודעים כמו כולנו שזו דרכנו בארץ הקשה-היחידה שלנו, זה המחיר של עם אשר אדון לגורלו – עלינו למחות דמעה, לנשוך שפתיים ולמרות הקרבן הנורא – להמשיך לחקור ולהתפתח, לבנות ולהיבנות. עם כל השגיגנו עדיין מלאכה רבה בפנינו. אנחנו חייבים למגר את האלימות שפשתה בקרבנו, למצוא דרכים לקרוב לבבות בין מחנות עוינים, ולהבטיח שצדק חברתי לא תיוותר סיסמא ריקה מתוכן.

כמה מצער שדווקא בהר הרצל נהרגה בשבוע שעבר, בדרך להכנת טכס הדלקת המשואות בצורה כה טראגית ומיותרת, קצינה בצה"ל, סגן הילה בצלאל, זכרה לברכה. גם זאת עלינו לעשות – לדבוק בדרך המצוינות, להילחם בתרבות ה-"סמוך" וה-"חפיף" שפגיעתה כה רעה.

"דניאל הולך איתי לכל מקום, אני כל הזמן רואה אותו לפניי", אמר פרופסור רבהון. "אני קם בבוקר וחושב עליו, אני הולך לישון וחושב עליו. מכיוון שגדלתי בבית דתי וקיים מנהג לקרוא במשנה אחרי שמישהו הולך לעולמו, אני עושה זאת כל בוקר לזכרו, וזה בכלל לא משנה אם אני מאמין בזה. זה מקרב אותי אליו, בלי זה אני פשוט לא מסוגל להתחיל את היום".

ביום קשה זה לבנו עם מנחם חברנו, עם הוריו של דניאל ועם כל משפחת השכול. ובצאת יום הזכרון יידע מנחם כי כל בית הטכניון מחזק את ידו המדליקה את המשואה.